

Det kongelige kommunal- og moderniseringsdepartement
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Dato	Saksbehandler	Vår ref.	Deres ref.
06.10.2016	Anne Katrine Løklingholm Kjos	16/1550 - 5	

Høring ny kommunelov - NOU 2016:4

Vedtak fra møte i Formannskapet 06.10.16:

1. Gjesdal kommune slutter seg til hovedtrekkene i ny kommunelov i samsvar med flertallet i Kommunelovutvalgets innstilling (NOU 2016:4).
2. Gjesdal kommune vil særlig gi sin tilslutning til følgende elementer i lovforslaget:
 - Ny formålsbestemmelse (§1-1) med vektlegging av det kommunale selvstyre, og lovfesting av prinsippene for nasjonale myndigheters forhold til det kommunale og fylkeskommunale selvstyret (§2-2).
 - Forslaget om at medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret ikke kan velges til styret i kommunale foretak (§9-5, 2. ledd).
 - Utvidet innsynsrett i saksdokumenter for folkevalgte organer, men med samtidig taushetsplikt for opplysninger i saksdokumenter som kommunen har unntatt offentlighet etter offentlighetslovens «kan»-bestemmelser (§8-3).
 - En klarere grenseoppgang mellom politikk og administrasjon, herunder klargjøringen av rådmannens «løpende personalansvar» (§13-1, siste ledd).
3. Gjesdal kommune anmoder om at lovendringsforslaget som gjelder kjønnsbalanse ved valg av medlemmer til folkevalgte organer, vurderes nøye.

Vedlagt følger saksutredning.

Vennlig hilsen
Anne Katrine Løklingholm Kjos
politisk sekretær / webansvarlig

Andre mottakere:

Saksframlegg

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID
Kolbjørn Sandve	FE - 000	16/1550

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
070/16	Formannskapet	PS	06.10.2016

Høring ny kommunelov - NOU 2016:4

Rådmannens forslag til vedtak:

1. *Gjesdal kommune slutter seg til hovedtrekkene i ny kommunelov i samsvar med flertallet i Kommunelovutvalgets innstilling (NOU 2016:4).*
2. *Gjesdal kommune vil særlig gi sin tilslutning til følgende elementer i lovforslaget:*
 - *Ny formålsbestemmelse (§1-1) med vektlegging av det kommunale selvstyre, og lovfesting av prinsippene for nasjonale myndigheters forhold til det kommunale og fylkeskommunale selvstyret (§2-2).*
 - *Forslaget om at medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret ikke kan velges til styret i kommunale foretak (§9-5, 2. ledd).*
 - *Utvidet innsynsrett i saksdokumenter for folkevalgte organer, men med samtidig taushetsplikt for opplysninger i saksdokumenter som kommunen har unntatt offentlighet etter offentlighetslovens «kan»-bestemmelser (§8-3).*
 - *En klarere grenseoppgang mellom politikk og administrasjon, herunder klargjøringen av rådmannens «løpende personalansvar» (§13-1, siste ledd).*

Formannskapet - 070/16

F - behandling:

Henry Tennes, H, fremmet følgende tilleggspunkt til rådmannens forslag til vedtak:

3. *Gjesdal kommune anmoder om at lovendringsforslaget som gjelder kjønnsbalanse ved valg av medlemmer til folkevalgte organer, vurderes nøye.*

Det ble votert i følgende rekkefølge:

Henry Tennes, H, sitt forslag til tilleggspunkt ble enstemmig vedtatt.

Rådmannens forslag til vedtak med tilleggspunkt fremmet av Henry Tennes, H, ble enstemmig vedtatt.

F - vedtak:

1. Gjesdal kommune slutter seg til hovedtrekkene i ny kommunelov i samsvar med flertallet i Kommunelovutvalgets innstilling (NOU 2016:4).
2. Gjesdal kommune vil særlig gi sin tilslutning til følgende elementer i lovforslaget:
 - Ny formålsbestemmelse (§1-1) med vektlegging av det kommunale selvstyre, og lovfesting av prinsippene for nasjonale myndigheters forhold til det kommunale og fylkeskommunale selvstyret (§2-2).
 - Forslaget om at medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret ikke kan velges til styret i kommunale foretak (§9-5, 2. ledd).
 - Utvidet innsynsrett i saksdokumenter for folkevalgte organer, men med samtidig taushetsplikt for opplysninger i saksdokumenter som kommunen har unntatt offentlighet etter offentlighetslovens «kan»-bestemmelser (§8-3).
 - En klarere grenseoppgang mellom politikk og administrasjon, herunder klargjøringen av rådmannens «løpende personalansvar» (§13-1, siste ledd).
3. Gjesdal kommune anmoder om at lovendringsforslaget som gjelder kjønnsbalanse ved valg av medlemmer til folkevalgte organer, vurderes nøye.

Høring ny kommunelov - NOU 2016:4

Bakgrunn for saken:

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt ut NOU 2016:4 Ny kommunelov til høring med frist 6. oktober 2016. Utredningen er på nærmere 500 sider og inneholder en rekke større og mindre vesentlige endringsforslag i forhold til gjeldende lov. En lenke til NOU 2016:4 finnes her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-4/id2478743/>

I tillegg har KS som utgangspunkt for sin høring utarbeidet heftet «Debattgrunnlag ny kommunelov». Dette heftet tar opp og belyser ulike problemstillinger som KS mener det er viktig at kommunene mener noe om. En lenke til debattheftet finnes her:

<http://www.ks.no/contentassets/f3dea1b78bdf48eb913d9d37e0fb456f/kommuneloven-debattgrunnlag-juni2016.pdf>

Saksopplysninger:

Kommunelovutvalget ble oppnevnt ved kgl.res. 21.06.13. Utvalget skulle foreta en helhetlig gjennomgang av kommuneloven, bl.a. for å styrke det kommunale selvstyret. Mandatet oppstilte en rekke spørsmål som utvalget skulle se nærmere på, og fremme konkrete forslag i tilknytning til. Dette er nærmere beskrevet i utredningen kap. 1.

Utredningen er som sagt meget omfattende, og rådmannen ser det som mest hensiktsmessig å omtale/vurdere noen utvalgte punkter, se under Vurdering nedenfor.

Det er noen hovedtrekk i NOU 2016:4 som bør nevnes:

- Hovedstammen i loven er beholdt
- Mange og viktige endringer i enkeltbestemmelser
- Det kommunale selvstyre er lovfestet, og det foreslås nye bestemmelser som styrker det kommunale selvstyre
- Kommuneloven er gitt et noe videre virkeområde ved at nye rettsområder/rettsspørsmål er regulert i loven
- Språklige forbedringer og avklaring av tidligere uklare rettstilstand
- En viss endring av lovstruktur

Innledningsvis vil rådmannen vise til pkt. 1.3 i utredningen (s. 23 flg.), hvor det er gitt et sammendrag av utvalgets forslag, med begrunnelser. Dette kan sammenholdes med de konkrete lovforslag som finnes i utredningen på s. 446 flg. De viktigste av disse er:

- Ny formålsbestemmelse, med presisering og vektlegging av det kommunale selvstyret (§1-1)
- Utvidet kommunal informasjonsplikt, ikke bare om egen virksomhet, men også om virksomhet som utføres av andre rettssubjekter på vegne av kommunen (lovforslaget §4-1)
- Videreføring av ordningen med innbyggerinitiativ, men med et forhøyet krav til representasjon (lovforslaget §12-1)

- Klargjøring av hvilke folkevalgte organer kommunen skal ha (lovforslaget §5-1)
- Komiteer og faste utvalg fjernes som egne benevnelser, og erstattes med (bare) «utvalg» (§5-1 og §5-5)
- Klarere skille mellom politikk og administrasjon ved at et utvalg eller arbeidsgruppe bare kan bestå av henholdsvis folkevalgte eller administrasjonen (ikke blanding). Dette får ingen konsekvenser for administrasjonsutvalget som et partssammensatt utvalg, men kan være til hinder for etablering eller videreføring av andre blandede utvalg, f.eks byggekomiteer. Lovkomiteens innstilling på dette punktet fremgår ikke eksplisitt av lovforslaget, men forutsetningsvis av lovforslagets §5-1, 1. og siste ledd, men fremgår klart av selve forarbeidene (motivene), se NOU 2016:4 pkt. 8.6.2.3.
- Klarere skille mellom politikk og administrasjon ved at rådmannen skal ha ansvaret for «det løpende personalansvaret», herunder ansettelse og oppsigelse (forslagets §13-1, siste ledd).
- Innføring av kjønnsnøytral betegnelse på øverste administrative leder – fra rådmann til kommunedirektør (lovforslaget §13-1)
- Mulighet for å delegerer mer myndighet til ordføreren, samt valgfri mulighet for direktevalg av ordfører
- Videreføring av reglene om suspensjon av en folkevalgt dersom det er utferdiget siktelse eller reist tiltale mot vedkommende. Forslag om ny bestemmelse om at ordfører skal kunne suspenderes (etter vedtak med 2/3 flertall i kommunestyret) hvis ordføreren blir tiltalt for straffbare forhold, samt at ordføreren skal kunne fratras vervet på visse vilkår (9/10 flertall i kommunestyret) dersom ordfører blir vurdert som ikke skikket til å ivareta vervet.
- Kommunale foretak: Forslag om at medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret ikke kan velges til styret i kommunale foretak (lovforslaget kap. 9)
- Endring av reglene om valgbarhet til folkevalgte organer og fritaksreglene (lovforslaget kap. 7)
- Skjerping av reglene om kjønnsbalanse ved valg til folkevalgte organer (lovforslaget kap. 7 - §§7-5 til 7-7)
- Noe justering (forbedring) av reglene om godtgjøring for folkevalgte (lovforslagets §§8-4 til 8-8)
- Utvidet rett for folkevalgte organer til innsyn i dokumenter, både dokumenter som er underlagt taushetsplikt, og hvor dokumenter er unntatt for å verne om kommunens privatrettslige handleevne, saksbehandlingsprosesser m.v. Til gjengjeld foreslås taushetsplikt for de folkevalgte – uansett grunnlaget for at dokumentet/opplysningene er unntatt (lovforslagets §8-3)
- Endring/justering av reglene om saksbehandlingen i folkevalgte organer, blant annet om at møtet skal lukkes når det folkevalgte organet skal behandle uttalelse/utredning fra kommunens advokat, og at når saker som gjelder arbeidstakers tjenestelige forhold skal behandles, skal møtet lukkes, og saken skal heller ikke fremgå på sakslisten («sladdes») – se lovforslaget §11-5.
- Uendret videreføring av inhabilitetsreglene (lovforslaget §11-10)
- Samling og justering av økonomibestemmelsene (lovforslaget kap. 19)
- Styrking av kommunens egenkontroll (lovforslaget kap. 22)
- Styrking av fylkesmannens rolle ved samordning av tilsyn – mindre statlig sektorstyring og mer helhetlig virksomhetsstyring (lovforslaget kap. 31)

For øvrig nevnes at Regjeringen tidligere i år sendte ut på høring et forslag om «Begrensning i statlig klageinstans adgang til å overprøve kommunens utøvelse av det frie skjønn» og om «Etablering av en tvisteløsningsmekanisme for rettslige tvister mellom stat og kommune».

Forslaget, som er en oppfølging av Kommuneproposisjonen 2016 (Prop 121 S)2014-

2015), er også et skritt i retning av å styrke det kommunale selvstyret. Forslaget går ut på å redusere/begrense statlig klageinstans` (særlig fylkesmannens) adgang til å prøve det kommunale frie skjønnet i forbindelse med klagesaker, samt å gi kommunene anledning til å reise søksmål for domstolene mot staten, blant annet i saker hvor staten har innsigelser til planvedtak etter plan-og bygningsloven (jf pbl.§5-4).

KS sitt syn på kommunelovutvalgets innstilling

KS har som nevnt utarbeidet et eget debatthefte med ulike problemstillinger knyttet til arbeidet med ny kommunelov. KS Rogaland arrangerte et seminar/høringsmøte den 19. august med bred deltakelse fra kommunene i Rogaland, Gjesdal inkludert. KS Rogaland opplyste her at de ønsker tilsendt alle høringsuttalelsene fra kommunene, som grunnlag for en samlet høringsuttalelse fra KS (de har fått en noe utvidet høringsfrist). KS sine foreløpige betraktninger står å lese på KS sine hjemmesider:

- KS støtter forslaget om å styrke det kommunale selvstyret, og styrke den folkevalgte styringen i kommunene. Det gis tilslutning til forslaget om lovfesting av det kommunale selvstyret, og forslaget om å avgrense den statlige styringen.
- KS støtter forslaget om å styrke fylkesmannens rolle ved samordning av tilsyn, og gi fylkesmannen mer myndighet overfor øvrige statlige (sektor-) tilsynsmyndigheter.
- KS støtter forslaget om å lovfeste en ny og mer omfattende bestemmelse om internkontroll til erstatning for interkontrollregulering i særlovgivningen, og redusere den statlige sektororganiseringen.
- KS støtter forslaget om muligheten for direkte valg av ordfører, og adgangen til å delegere beslutningsmyndighet til ordføreren.

Vurdering:

Gjeldende kommunelov fra 1992 er uten tvil kommunenes viktigste lov. Sentrale begreper som kommunal organisering, interkommunalt samarbeid, saksbehandling og økonomistyring finner vi i kommuneloven. Kjennskap til innholdet i en ny kommunelov er derfor viktig både for administrativt og politisk nivå.

Rådmannen vil nedenfor gå nærmere inn på enkelte av de endringsforslagene som foreslås fra kommunelovutvalget.

Det kommunale selvstyret, og avgrensning av den statlige styringen

Gjeldende formålsbestemmelse i kommuneloven §1 taler om «å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre...innenfor rammen av det nasjonale fellesskap». Kommunelovutvalget foreslår at lovens formål skal være «å fremme det kommunale og fylkeskommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for det..»

Det er nok mer enn en nyanseforskjell mellom begrepene «selvstyre» og «folkestyre». Mens «folkestyre» betoner det generelle aspektet at kommunene er styrt av folkevalgte valgt gjennom demokratiske valg, peker begrepet «selvstyre» mer i retning av spenningen mellom lokal/kommunal selvråderett på den ene side, og staten/statlig styring på den andre siden.

Den statlige styringen av kommunene er i Norge meget omfattende. Dette kan ses som en konsekvens av utviklingen av velferdsstaten etter den andre verdenskrig, der kommunene i stadig større grad har fått ansvaret for å gi velferdstjenester til befolkningen, der likhetshensynet har stått sterkt og vært et bærende hensyn.

De statlige virkemidlene har bestått dels i finansielle virkemidler (hovedsakelig rammetilskudd, men også innslag av øremerkede tilskudd), dels ved sterk vekst i rettighetslovgivning og systemlovgivning (med tilhørende krav til dokumentering og rapportering), og dels ved økt statlig tilsyns- og kontrollvirksomhet overfor kommunene.

Ivaretagelse av likhetshensynet er, sammen med makroøkonomiske hensyn, de vesentligste argumentene for statlig styring med kommunene. Imidlertid innebærer den statlige styringen og virkemiddelbruken en begrensning i det kommunale selvstyret.

Det er mange viktige, men motstridende hensyn og aspekter ved den statlige styringen av kommunene og bruken av ulike virkemidler. Det er grunn til å fremheve (slik også KS har gjort) den statlige sektorstyringen som en særlig utfordring og begrensning for koordinering og helhetlig samfunnsstyring både sentralt og lokalt.

Kommunelovutvalgets forslag kan forstås som en forsiktig forskyvning i retning av å styrke det reelle kommunale selvstyret, reelt begrense den statlige (sektor-)styringen, og styrke fylkesmannens helhetlige styring av kommunene.

På et overordnet plan kan det vises til at det kommunale selvstyret, etter mange års kamp, nylig har fått plass i Grunnloven, med en ny bestemmelse i Grl. §49, 2.ledd: «Innbyggerne har rett til å styre lokale anliggender gjennom lokale folkevalgte organer. Nærmere bestemmelser om det lokale folkevalgte nivået fastsettes ved lov».

Hvilken praktisk betydning grunnlovsbestemmelsen vil få, gjenstår å se.

Bestemmelsen stenger ikke for statlig styring av kommunene (Norge er en enhetsstat), men det er sannsynlig at bestemmelsen kan medføre noe mer statlig tilbakeholdenhet med å pålegge kommunene nye begrensninger i handlefriheten, eller tvinge gjennom reformer som det lokalt er motstand mot – eller i det minste at bestemmelsen kan bli anvendt som et sterkt argument mot statlig styring hvor det er lokal motstand.

Både den nye grunnlovsbestemmelsen og kommunelovutvalgets forslag til ny formålsbestemmelse, kan betraktes som en oppfølging av Det europeiske charteret om lokalt selvstyre (Europarådet), som Norge ratifiserte allerede i 1989.

Mer praktisk viktig på kort sikt er imidlertid kommunelovutvalgets «operasjonalisering» av det kommunale selvstyret i forslaget til ny kommunelov.

Det kan her for det første vises til forslaget §2-1, 2.ledd, hvor det fastlås at «hver kommune er et eget rettssubjekt og kan ta avgjørelser på egen hånd». At kommunene er egne rettssubjekt, med blant annet den virkning at staten ikke kan instruere kommunene direkte, men bare gjennom lovgivning, har frem til nå ikke vært tvilsomt, men lovforslaget gjør dette nå helt eksplisitt.

For det andre har lovforslaget en bestemmelse i §2-2 som må anses som svært viktig, og som tar opp i seg hva et kommunalt selvstyre i praksis må bety:

«Prinsipper for nasjonale myndigheters forhold til det kommunale og fylkeskommunale selvstyret: Det kommunale og fylkeskommunale selvstyret bør ikke

begrenses mer enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale mål. Offentlige oppgaver bør fortrinnsvis legges til organer som er så nær innbyggerne som mulig. Innenfor rammene av nasjonal økonomisk politikk bør kommuner og fylkeskommuner ha frie inntekter som gir økonomisk handlingsrom.»

Kjønnsbalanse ved valg av medlemmer til folkevalgte organer

Se NOU 2016:4 kap. 13, og lovforslaget kap. 7.

Fra KS sitt «*Debattgrunnlag ny kommunelov*» (s. 30) siteres følgende:

«Utvalget viser til at andelen kvinner i så vel formannskap som faste utvalg er rundt 40% og over, men tallene varierer mye fra kommune til kommune og er slik i strid med målet med regelverket. Utvalgets flertall mener kravet til kjønnsbalanse ved forholdsvalg også bør knyttes til sammensetningen av organet som helhet, og ikke bare til det enkelte listeforslag, som i dag. Flertallet foreslår at dersom det ene kjønn blir underrepresentert i organet som helhet, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykke opp på den listen som har fått flest stemmer..»

«Utvalgets mindretall foreslår å videreføre gjeldende rett. Mindretallet viser til at flertallets forslag vil medføre at noen partier i praksis kan tvinge andre partier til å velge inn en folkevalgt av et bestemt kjønn og at dette utgjør et demokratisk problem. Mindretallet mener at demokratihensyn her må gå foran hensynet til kjønnsbalanse, og viser til at regelen flertallet foreslår vil medføre et ytterligere kompliserende element i allerede utilgjengelige regler.»

Valgbarhet for styret i kommunale foretak

I lovforslaget §9-5, 2.ledd heter det at «medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret eller fylkestinget eller daglig leder kan ikke være medlem av styret» i et kommunalt foretak.

Rådmannen mener at forslaget er svært fornuftig ved at man unngår mulige inhabilitetsproblemer som følge av dobbeltroller.

Innsynsrett for folkevalgte, og utvidet adgang til unntak fra møteoffentlighet

Lovforslagets §8-3 innebærer for det vesentligste lovfesting av det som lenge har vært antatt som ulovfestet rett, nemlig at folkevalgte organer har rett til innsyn i de dokumenter som er nødvendig av hensyn til behandlingen av en konkret sak, eller som ligger innenfor organets virkeområde.

Dette vil i prinsippet også gjelde opplysninger som ellers er unntatt fra offentlighet av hensyn til taushetsplikten til vern av private interesser, men da må møtet til behandlingen av saken naturligvis lukkes, og de folkevalgte vil ha tilsvarende taushetsplikt om det de får kunnskap om, på linje med administrasjonen.

Administrasjonen unntar fra tid til annen dokumenter fra offentlighet i medhold av offentlighetsloven, utover de grenser som følger av taushetsplikten til vern av private interesser. Det gjelder bl.a. for såkalte organinterne dokumenter (offl. § 14), dokumenter/opplysninger det er nødvendig å unnta for å verne om kommunens forhandlingsposisjon (offl.§23), og for å verne om kommunens myndighetsutøvelse i forbindelse med kontroll og regulering (offl.§24).

Når dokumenter eller opplysninger som kan unntas på ett av disse grunnlagene legges frem for det folkevalgte organet, vil møtet måtte lukkes (jf dagens kommunelov §31 nr. 5). Utfordringen er imidlertid at det ikke er/har vært hjemmel for å pålegge folkevalgte taushetsplikt om opplysninger i dokumenter som kan unntas fra offentlighet, i motsetning til opplysninger som skal unntas fra offentlighet. Dette løser kommunelovutvalget ved en bestemmelse i lovforslagets §8-3, siste ledd som har følgende ordlyd:

«Hvis folkevalgte får innsyn i saksdokumenter etter denne bestemmelsen, har de taushetsplikt om opplysninger i saksdokumenter som kommunen har unntatt offentlighet etter offentleglova»

Denne løsningen vurderes som hensiktsmessig.

Direkte valg av ordfører – og utvidet beslutningsmyndighet for ordfører

Utvidet beslutningsmyndighet for ordfører

Gjeldende rett fremgår av kommuneloven §9 nr. 5. I tillegg til å lede møtene i kommunestyret og formannskapet, være rettslig representant for kommunen, fatte hastevedtak, samt skrive under på avtaler og lignende på vegne av kommunen, kan ordføreren delegeres myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.

Kommunelovutvalget foreslår å utvide denne myndigheten noe. Den begrensede muligheten til delegasjon fremgår av lovforslaget §6-1, 4.ledd. Det foreslås at ordføreren delegeres myndighet til å opprette utvalg som skal forberede saker som ikke har prinsipiell betydning. Et annet forslag er at ordføreren også får forslagsrett i alle kommunale organer (forslagets §6-1, 3.ledd).

Direkte valg av ordfører

Kommunelovutvalget foreslår videreført som hovedregel at ordfører skal velges av og blant kommunestyrets medlemmer. Utvalget foreslår imidlertid innført en regel hvor kommunestyret kan vedta at innbyggerne skal kunne velge ordføreren ved direkte valg (lovforslagets §6-3, 1.ledd).

Ordninger med direkte valg av ordfører har tidligere vært gjenstand for forsøk (1999-2011). Formålet med forsøket var tredelt: Økt valgdeltakelse, bedret rekruttering til lokalpolitikken og særlig til ordførervervet, samt økt interesse for lokalpolitikken. Evalueringene viste at valgdeltakelsen ikke økte, men det ble likevel registrert en viss økt interesse for og engasjement i valgkampen i forsøkskommunene og for lokale saker generelt.

På bakgrunn av forsøkene med ordningen, ble forslag sendt ut på høring i 2005. Departementet konkluderte i St.meld nr. 33 (2007-2008) Eit sterkt lokaldemokrati likevel med at innføring av direkte valg som en ordning i kommuneloven ikke var ønskelig fordi hensynet til det kollektive ansvaret et kommunestyre har når det gjelder politisk styring av kommunen på lokalt plan, veide tyngre. Resultatet av denne prosessen ble at forsøksordningen ikke ble fulgt opp med lovendringer.

Kommunelovutvalget skriver følgende om behovet for å løfte dette frem igjen (NOU 2016:14 s. 127):

«Utvalget mener at det nå er grunn til vurdere dette på nytt. Utvalget mener at innføring av direkte valg av ordfører som et valgfritt alternativ til den ordinære måten å velge ordfører på er en positiv måte å gi kommunene større handlefrihet og selvstyre på. Kommunestyret vil selv kunne bestemme om de synes dette er en god valgordning for sin kommune eller ikke. Det er også en måte å gi innbyggerne direkte påvirkningskraft på med hensyn til hvem som skal være ordfører. På denne måten kan lokaldemokratiet styrkes. Dette vil igjen kunne øke engasjementet og interessen for valg, lokaldemokrati og politikk generelt. Dersom muligheten for direkte valg innføres sammen med muligheten for å gi mer myndighet til ordfører, vil dette kunne styrke den reelle makten til de folkevalgte.»

Kommunelovutvalget viser til at det også kan reises motargumenter mot direkte valg av ordfører:

«Et motargument til direkte valg av ordfører er risikoen for at det velges en ordfører som kommer fra et parti med svak velgeroppslutning og dermed svak representasjon i kommunestyret, og at dette vil kunne skape vanskelige situasjoner i kommunestyret senere...»

Dette motargumentet handler om styringsproblemer og mangelfull gjennomføringskraft som følger av at den direkte valgte ordføreren kommer fra et parti med lav velgeroppslutning eller som ikke makter å få til et samarbeid med andre partier.

Kommunestyret i Gjesdal behandlet i sak 72/06 spørsmålet om Gjesdal skulle søke om å få delta i forsøket med direkte valg av ordfører i forbindelse med kommunevalget i 2007. Et enstemmig kommunestyre vedtok å ikke søke om dette. Til sammen 5 Rogalandskommuner (Strand, Klepp, Vindafjord, Eigersund og Time) deltok i forsøket.

Det kan anføres at en ordning med direktevalgt ordfører fordrer en viss styrking av ordførerens makt og myndighet for at ordningen skal være meningsfull.

Kommunelovutvalget har da også foreslått å utvide ordførerens fullmakter noe, jf ovenfor. Spørsmålet er om ikke dette er marginale utvidelser hvis formålet skal være å styrke ordførerens stilling.

Det kan også stilles spørsmål ved om det er ønskelig å styrke ordførerens formelle posisjon på bekostning av en tradisjonell linje preget av kollegialitet og konsensusorientering i de folkevalgte organene. Dersom direkte valg av ordfører kombineres med utvidede formelle rettigheter (vedtakskompetanse) for ordføreren, vil man i praksis også kunne få et uklart grensesnitt mot rådmannens fullmakter.

Rådmannen ser argumenter både for og mot adgang til direkte valg av ordfører, men ønsker ikke å gi konkrete tilrådninger på dette punktet.

Rådmannen i Gjesdal, 30.08.2016

Knut Underbakke
rådmann

Linn Kristin Haga
personal- og organisasjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke signatur.

